

Kính th a quý v , trong lúc còn h n 1 năm n a m i đ n ngày b u c t ng th ng Hoa K , b u không khí chu n b đã b t đ u. Câu Chuy n N c M tu n này m i quý v ng c dòng th i gian theo dõi cu c b u c năm 1960, v i hai ng c viên John Kennedy và Richard Nixon, đ ôn c tri tân.

B n th o bài d n văn t g c a T ng th ng Dwight Eisenhower t i Th v n T ng th ng Eisenhower Abilene, Kansas

Vào năm 1960, t ng th ng Dwight Eisenhower đã hoàn t t 2 nhi m k , và sau đây là l i giã t c a ông tr c qu c dân:

“3 ngày n a thôi, sau m t n a th k ph c v đ t n c, tôi s giã t nhi m v , nh truy n th ng và l ngh trang tr ng, quy n t ng th ng s đ c trao l i cho ng i k nhi m tôi. Kính th a qu c dân đ ng bào, bu i t i hôm nay tôi g i đ n quý v l i chào t bi t và chia s v i quý v đôi chút c m nghĩ cu i cùng.”

Ông Dwight Eisenhower, ng i hùng c a th chi n th hai, đ c nhân dân b u vào ch c v t ng th ng năm 1952. Năm sau đó cu c chi n Tri u Tiên k t thúc b ng m t hi p c đ nh chi n.

Trong lúc t i v , T ng th ng Dwight Eisenhower b t đ u thông l t o nh ng cu c g p g gi a các nhà lãnh đ o Hoa K và Liên Xô. Ông đã g p nhà lãnh đ o Xô Vi t Nikolai Bulganin và Nikita Khrushchev. Nh ng l n g p g nh th có l đã giúp gi m b t nguy c c a m t cu c chi n tranh h t nhân gi a hai n c Nga- M trong th i chi n tranh l nh.

Đ n năm 1960, T ng th ng Eisenhower đã ph c v h t hai nhi m k . Lúc đó hi n pháp Hoa K đã thay đ i đ không v t ng th ng nào có th đ c b u quá hai nhi m k , sau khi T ng th ng Franklin Roosevelt đã đ c c 4 l n. T ng th ng Eisenhower nói:

“Gi đây chúng ta đã t th i đ i m 10 năm sau gi a m t th k đã ch ng ki n 4 cu c chi n l n gi a nh ng qu c gia l n. 3 trong s đó có liên quan đ n qu c gia chúng ta. B t ch p nh ng tàn phá kh ng khi p đó, ngày nay n c M v n là qu c gia hùng m nh nh t, có nh h ng nh t, và là qu c gia s n xu t nhi u nh t trên th gi i. Tuy lòng t hào v tính u vi t này c a n c M có th hi u đ c, chúng ta cũng nh n th c đ c r ng s lãnh đ o và uy tín c a Hoa K không ch đ a trên ti n b v t ch t vô song, s giàu có và s c m nh quân s , mà còn v cách chúng ta s đ ng s c m nh c a chúng ta cho l i ích c a hòa bình th gi i và cho s th ng ti n c a con ng i.”

Vào cu i nhi m k đ u, T ng th ng Eisenhower v n đ c dân chúng ng h m nh. Ông đã b m t c n đau tim, nh ng v t ng th ng thu c đ ng C ng Hòa v n th y đ s c kh e đ ra tranh c nhi m k hai vào năm 1956.

Đ i th thu c đ ng Dân Ch là ông Adlai Stevenson. Hai v t ng là đ i th trong cu c tranh c 4 năm tr c đó. L n b u c th nh, ông Eisenhower v t xa ông Stevenson đ n g n 10 tri u phi u, th ng l i l n còn h n c cu c b u c nhi m k th nh t năm 1952.

Tuy nhiên nhi m k th nh c a t ng th ng Eisenhower l i g p khó khăn. Liên Xô m đ u k nguyên không gian b ng cách đ a v t i n đ u tiên lên quỹ đ o bay quanh trái đ t. Fidel Castro thi t l p m t chính ph c ng s n t i Cuba.

Nhi u ng i M da tr ng ch ng l i quy t đ nh c a T i cao Pháp vi n ch m đ t phân bi t ch ng t c h c đ ng, và n n kinh t M đi vào suy thoái.

M c đ ng h c a dân chúng dành cho T ng th ng Eisenhower đã xu ng th p vào nhi m k hai c a ông. Đi u này t o khó khăn thêm cho ng c viên k ti p c a đ ng C ng Hòa ra tranh c t ng th ng.

Đ ng C ng Hòa đ c ng viên ra tranh gh t ng th ng vào mùa hè năm 1960 lo s là đ ng s t t c vào tháng 11 năm đó. H đã ph i lo tìm ra m t ng c viên m nh th bao nhiêu t t b y nhiều. Nhi u ng i nghĩ ông Richard Nixon là ng viên m nh nh t.

Ông Nixon t ng là th ng ngh s và dân bi u qu c h i . Ông cũng là phó t ng th ng trong hai nhi m k c a t ng th ng Eisenhower. Khi T ng th ng Eisenhower nhi u l n b nh n ng, ông Nixon đã có c h i ch ng t kh năng lãnh đ o qu c gia.

Ông Nixon đã d dàng chi m đ c s ng h c a đ ng và đ c các đ i bi u đ c ngay t vòng đ u. Ông lên ti ng kêu g i hòa bình và t do trên kh p th gi i.

Trong khi đó cu c tranh c trong n i b đ ng Dân ch khó khăn h n nhi u. Đ ng Dân ch ng là s d dàng th ng c . Nhi u ng c viên tham gia vòng tranh c đ đ c đ ng đ c ra tranh gh t ng th ng. M t trong nh ng ng c viên là th ng ngh s Hubert Humphrey, đ i di n bang Minnesota. M t ng i n a là Th ng ngh s John Kennedy, đ i di n bang Massachusetts.

Ông Humphrey đã ba l n đ c c vào th ng vi n. Ông là m t nhân v t m nh m tranh đ u cho dân quy n và hòa bình. Còn ông Kennedy là m t anh hùng c a h i quân Hoa K trong th i th chi n th hai. Ông đ p trai và m i 43 tu i. Ông là tín đ Thiên chúa giáo La Mã. Tr c đó ch a h có m t tín đ Công giáo nào đ c c t ng th ng Hoa K .

Hai ng c viên Kennedy và Humphrey b t đ u tranh c vòng s b t i các ti u bang và ông Kennedy đã th ng Wisconsin. Tuy nhiên c tri t i nh ng vùng đông tín đ Tin Lành trong bang i không ng h ông. V n đ đ t ra là ông có th nào th ng đ c ti u bang West Virginia hay không, n i h u h t c tri là tín đ Tin Lành.

Vào đêm cu i cùng c a vòng tranh c s b t i West Virginia, ông Kennedy nói v tôn giáo c a ông. Ông nói t ng th ng Hoa K h a trong l tuyên th ph i b o v hi n pháp, do đó, g m c vi c ph i tách r i nhà n c ra kh i tôn giáo hay giáo h i.

Ông Kennedy đã th ng l n ti u bang West Virginia. Sau đó ông thu đ c phi u trong các

cu c tranh c s b khác. Ông đ c đ c ngay vòng bi u quy t đ u tiên t i đ i h i đ ng Dân Ch .

Sau đ i h i đ ng, hai ng c viên Kennedy và Nixon b t đ u cu c tranh c trên toàn qu c. Ông Nixon chê ông Kennedy quá tr không th gi vai trò t ng th ng đ c. Ông ch trích ông Kennedy không có kinh nghi m cai tr qu c gia. Ng c viên Kennedy t n công thành tích c a đ ng C ng Hòa trong 8 năm tr c đó. Ông nói T ng th ng Eisenhower và phó T ng th ng Nixon đã không làm đ đ thúc đ y qu c gia ti n b .

Các nhóm Tin Lành bày t lo ng i v tin ng ng c a ông Kennedy. H ng i không bi t ông s có b nh h ng c a giáo hoàng hay không. H phân vân không bi t giáo h i thiên chúa La Mã s có tìm cách ho ch đ nh chính sách cho Hoa K hay không. Ông Kennedy tr l i b ng cách l p l i s ng h m nh m cho vi c tách r i nhà n c ra kh i tôn giáo.

Phó T ng th ng Richard Nixon (trái) và Th ng ngh sĩ John Kennedy trong l n tranh lu n th t vào ngày 21/10/1960

Các cu c thăm dò công lu n cho th y s ng h dành cho hai ng c viên này ngang nhau. Hai ông đã qua 4 l n tranh lu n đ c truy n hình toàn qu c.

Trong cu c tranh lu n l n đ u , ông Kennedy đ ng nh th ng th , ông Nixon có v th ng th l n th nhì và hai ông ngang nhau hai l n cu i.

Trong l n tranh lu n l n th t h bày t quan đi n hoàn toàn khác bi t v v n đ Hoa K có ti n b hay không. Ông Kennedy tin là n c M ti n b r t ít đ i th i t ng th ng Eisenhower và phó t ng th ng Nixon.

Ông nói: “T ng th ng Franklin Roosevelt nói vào năm 1936 (sau v đ i kh ng ho ng kinh t) r ng th h đó c a ng i M đã ch u v n m nh x u. Tôi tin là trong nh ng năm 1960,61,62, 63, chúng ta cũng g p v n m nh x u. Tôi tin ph n s c a chúng ta là ph i b o v n c M và

quyền tự do. Để làm được chuyện đó chúng ta phải có lãnh đạo giỏi để thúc đẩy nòng Cỏ Mèo tiến tới.

Ông Nixon không đồng ý. Ông cho là Hoa Kỳ không nên bắt nạt, nên phải làm nhiều hơn nữa.

Ông nói: “Điều quan trọng đối với cuộc xung đột mà chúng ta có trên khắp thế giới là chúng ta không chỉ nghĩ cho mình, chúng ta không nghĩ tự do cho riêng chúng ta. Điều thiết yếu là chúng ta phải mở rộng tự do, mở rộng tự do ra khắp thế giới. Điều này có nghĩa là phải làm nhiều hơn nên gì chúng ta vốn làm. Nó có nghĩa là phải giúp cho nòng Cỏ Mèo hùng mạnh hơn nữa và quân sự, nó có nghĩa là thúc đẩy nền kinh tế của chúng ta tiến nhanh hơn nữa. Nó có nghĩa là phải đặt tiến bộ hơn nữa và dân quyền để cho chúng ta có thể là một tấm gương sáng chói cho tất cả thế giới noi theo.”

Một vấn đề khác được đề cập tại trong cuộc tranh luận giữa hai ứng cử viên Thượng nghị năm 1960 là với Trung Quốc tiến công đảo Kim Môn và Mã Tổ eo biển Đài Loan. Cuộc tranh luận còn đề cập đến phải nên làm sao để phó với nhà lãnh đạo của Liên Xô, ông Nikita Khrushchev.

Sau các cuộc tranh luận, hai ứng cử viên lại đi khắp nước vận động. Ông Nixon đến gặp gỡ với ông Khrushchev, ông sống ở Đông Âu và gặp ông Khrushchev.

Còn ông Kennedy đến gặp thành lập đoàn hòa bình, một chương trình giúp thanh niên Mỹ đến giúp gia đình đang phát triển để giúp đỡ kinh tế và nên giúp đỡ khác.

Vào ngày bầu cử tháng 11 năm đó, cử tri đã chọn ông John Kennedy làm vị Thượng nghị thứ 35 của nòng Cỏ Mèo.

Tuy vậy ông đã thắng đối thủ chỉ với một số phiếu kén khèo. Gần 69 triệu cử tri Mỹ đi bầu, ông Kennedy đã thắng chỉ với gần 120 ngàn lá phiếu nhiều hơn ứng cử viên Nixon.